

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Justitie en Veiligheid
De heer prof. mr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 30 juni 2021
betreft Ambtsinstructie
ons kenmerk 167907.03u

Geachte heer Grapperhaus,

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid hebben kennisgenomen van uw brief van 26 maart 2021¹ over de wijziging van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren. Tijdens de commissievergadering van 8 juni 2021 is gelegenheid geboden om inbreng te leveren voor een nader schriftelijk overleg.

De leden van de fracties van **PvdA**, **GroenLinks** en **D66** (de leden) gezamenlijk hebben in vervolg op de vragen die aan de orde zijn geweest in het kader van de (plenaire) behandeling van de wet Geweldsaanwending Opsporingsambtenaren (34 641) en het verslag van een nader schriftelijk overleg over het advies van de Raad van State bij het ontwerpbesluit over de wijziging van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren, een aantal vervolgvragen. De leden van de fracties van de **SP**, **PvdD** en **50PLUS** sluiten zich aan bij de gestelde vragen.

De Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren (Ambtsinstructie) voorziet in een uitbreiding van het geweldsarsenaal van de opsporingsambtenaar, onder meer met het stroomstootwapen. Kunt u gemotiveerd uiteenzetten waaruit blijkt dat een uitbreiding noodzakelijk is? Kunt u hierbij toelichten of er sprake is van een toename van strafbare (gewelds)feiten in het algemeen en strafbare gedragingen jegens de politie in het bijzonder? Zijn de eerdere uitbreidingen van het geweldsarsenaal, zoals met de verlengde wapenstok, geëvalueerd? Zo ja, wat was de conclusie van deze evaluatie?

In artikel 1 lid 4, onder k, is het bestanddeel *het ter hand nemen van een vuurwapen* geschrapt. Dit bestanddeel is in 1998 toegevoegd naar aanleiding van onderzoek dat liet zien dat toen 20% van de doden door politiekogels en 10% van de gewonden vielen door ongewilde schoten, vooral uit

¹ Kamerstukken I 2020/21, 34 641, J

datum 30 juni 2021

ons kenmerk 167907.03u

blad 2

dienstpistolen die slechts 'ter hand' waren genomen.² Ook werd de vuurwapentraining op basis van deze bevinding veranderd, zodat agenten hun pistool alleen ter hand nemen als zij daadwerkelijk willen gaan schieten; eerder ter hand nemen is blijkens onderzoek niet functioneel. Deze wijzigingen hebben ertoe geleid dat er de afgelopen 20 jaren maar één gewonde is gevallen door een ongewild schot uit een politiepistool in de basispolitiezorg. Kunt u aangeven waarom dit bestanddeel in de nieuwe Ambtsinstructie is geschrapt?

Artikel 4 Ambtsinstructie ziet op de geoefendheid van een ambtenaar. Kunt u aangeven welk percentage van de opsporingsambtenaren conform de Integrale Beroepsvaardigheden training (ITB) gecertificeerd zijn? Kunt u daarbij ook aangeven hoeveel uren een opsporingsambtenaar besteedt aan het behalen van de benodigde toetsen en het trainen voorafgaand aan die toetsen? Is een opsporingsambtenaar op grond van de ITB wettelijk verplicht om 32 trainingsuren per jaar te volgen? Kan een opsporingsambtenaar die de toets met goed gevolg aflegt afzien van de training van 32 uur? Bent u het met de leden eens dat een opsporingsambtenaar die niet voldoende traint niet voldoende beschikt over het volledige repertoire van opties in het toepassen van geweld? En dat het minder goed getraind zijn eerder kan leiden tot inzet van bovenmatig geweld? Graag uw reflectie.

Naar het oordeel van de leden hoort de uitwerking van de vereisten ten aanzien van training en certificering thuis in de Ambtsinstructie. Kunt u uiteenzetten waarom dat niet het geval is? Bent u bereid dit aan te passen?

Is het aangeboden ITB-trainingsprogramma generiek of speelt het ook in op specifieke lokale of regionale behoeften? Is maatwerk mogelijk? Zo ja, waaruit bestaat dat en zo nee waarom niet? Een opsporingsambtenaar in het centrum van Amsterdam zal andere situaties tegenkomen dan die in een kleine provinciale gemeente. Graag ontvangen de leden een inhoudelijke en onderbouwde reactie van u.

Begrijpen de leden goed dat u met artikel 11a lid 1 onder d de mogelijkheid open wil houden om rubberkogels in de toekomst te kunnen aanschaffen en inzetten ter handhaving van de openbare orde?

U geeft het verslag van een nader schriftelijk overleg van 26 maart 2021 aan dat het in het licht van de strafbaarstelling niet wenselijk is de criteria ten aanzien van de inzet tegen kwetsbare groepen te handhaven en te introduceren in inzetcriteria voor andere geweldsmiddelen.³

Reden hiervoor is het feit dat niet steeds duidelijk is of iemand tot een kwetsbare groep behoort. Waarop baseert u deze aanname? Is er onderzoek bekend waaruit blijkt dat deze inschatting in de praktijk problemen oplevert en waaruit tevens de noodzaak blijkt om de criteria voor inzet tegen kwetsbare groepen te schrappen? Heeft dit in het verleden daadwerkelijk tot problemen geleid en ook in zodanige mate dat dit rechtvaardigt dat de veiligheid en lichamelijke integriteit van kwetsbare groepen ondergeschikt zijn gemaakt aan het strafrechtelijke belang/positie van de opsporingsambtenaar?

² J. Timmer, J. Naeyé en M. van der Steeg, *Onder schot. Het vuurwapengebruik van de politie in Nederland in de periode 1978–1995*, Gouda Quint, Deventer 1996, p. 374.

³ *Kamerstukken I 2020/21, 34641, J.*

datum 30 juni 2021
ons kenmerk 167907.03u
blad 3

Is bij u onderzoek bekend, nationaal of internationaal, over de gevolgen van het gebruik van het stroomstootwapen tegen kwetsbare groepen, zoals ouderen, kinderen en zwangere vrouwen? Zo ja, kunt u uiteenzetten wat daaruit blijkt en hoe hij die uitkomsten weegt in het licht van het schrappen van de inzetcriteria jegens kwetsbare groepen. Indien dit onderzoek niet bekend is, neemt u hiermee niet een aanzienlijk risico, door dit gebruik niet op voorhand te verbieden en pas na de wijziging van de Ambtsinstructie onderzoek te gaan doen door het aanbieden van een medisch onderzoek na het gebruik van een stroomstootwapen?

De leden wijzen op de aanbevelingen van de Committee against torture van de OHCHR (VN), in het bijzonder paragraaf 43⁴:

Recalling the Committee's previous recommendations (CAT/C/NLD/CO/5-6, para. 27), the State party should:

- a. *Refrain from routine distribution and use of electrical discharge weapons by police officers in their day-to-day policing, with a view to establishing a high threshold for their use and avoiding excessive use of force;*
- b. *Ensure that electrical discharge weapons are used exclusively in limited situations where there is a real and immediate threat to life or risk of serious injury, as a substitute for lethal weapons and by trained law enforcement officers only;*
- c. *Explicitly prohibit the use of electrical discharge weapons and pepper spray against vulnerable persons, including minors and pregnant women, and in health-care settings, including mental health institutions, and especially prohibit the use of electrical discharge weapons in custodial settings;*

Kunt u gemotiveerd aangeven waarom hij deze aanbevelingen niet respecteert?

Artikel 12c is in de Ambtsinstructie geschrapt. Het laten vervallen van deze begrenzing betekent dat er lang en van zeer nabij met pepperspray mag worden gespoten. Kunt u aangeven waaruit de noodzaak van deze wijziging blijkt? Is er onderzoek bekend waaruit blijkt dat het noodzakelijk was deze wijziging aan te brengen en de facto het spuiten met pepperspray gedurende langere tijd en op kortere afstand toe te staan? Indien dat onderzoek niet bekend is, wat is dan de reden geweest om deze begrenzing te schrappen?

U heeft eerder aangegeven dat de beoordeling van het gebruik van dit middel in de praktijk de normering zal leveren. Worden de beoordelingen uit de beoordelingscommissies per eenheid met elkaar gedeeld en geanalyseerd ten behoeve van opleiding en training?

De inzet van de politiehond is een van de zwaarste geweldsmiddelen die Nederland kent. De voorgestelde regeling in artikel 15 a die het onder omstandigheden mogelijk maakt de politiehond in te zetten in gevallen van verdenking van een misdrijf waarop een gevangenisstraf van vier jaar of meer staat. De inzet is niet verder geclausuleerd terwijl de inzet van een hond als geweldsmiddel ernstig lichamelijk en geestelijk letsel kan opleveren. Onder meer tijdens het debat van 20 april 2021 heeft u zich verzet tegen verdere clausulering en de mogelijkheid van inzet over te laten aan de individuele

⁴ Committee against torture (OHCHR), *seventh periodic report of the Netherlands (CAT/C/NLD/7)*, aangenomen tijdens de 1712de en 1715de vergadering (3 en 5 december 2018).

datum 30 juni 2021

ons kenmerk 167907.03u

blad 4

hondenbegeleider op basis van diens inschatting van onder meer de proportionaliteit.⁵ U heeft dit gemotiveerd met de stelling dat verdere generieke inperking leidt tot het in een aantal gevallen niet kunnen inzetten van de politiehond daar waar dit wel de meest aangewezen inzet is. De hier aan het woord zijnde leden merken op dat dit onderscheid opgaat voor iedere clausulering, zo ook de wel door u opgenomen (lage) grens voor inzet van een misdrijf waarop een gevangenisstraf van vier jaar of meer is gesteld. Kunt u toelichten waarom wel voor deze clausulering is gekozen, terwijl ook hier in het individuele geval de mogelijkheid bestaat dat de inzet van de politiehond voor een misdrijf met een lager strafmaximum het meest passend is? Bent u het met deze leden eens dat aan iedere clausulering een weging van de proportionaliteit ten grondslag ligt dan wel dat andere belangen worden afgewogen op het niveau van de regeling en niet op het niveau van de individuele casus? Kunt u toelichten waarom deze afweging op het niveau van de regel niet tot een verderstreckende clausulering van de inzet van politiehonden heeft geleid gelet op de zwaarte van dit middel? Kunt u dit afzetten tegen de clausulering van min of meer vergelijkbare geweldsmiddelen?

Bij de huidige beperkte clausulering van de inzet van de politiehond wordt veel verantwoordelijkheid gelegd bij de individuele hondengeleider die 'in het heetst van de strijd' een afgewogen beslissing moet nemen over onder meer de proportionaliteit van de inzet van de hond. Maakt het de hondenbegeleider niet onnodig kwetsbaar voor (disciplinaire) correctie achteraf door hem of haar zo weinig kader meer te geven in de praktijk?

U stelt in het verslag van een nader schriftelijk overleg van 26 maart 2021 dat hij geen aanleiding ziet om voor het schild nadere gebruiksregels op te stellen.⁶ Tegelijkertijd erkent u dat het schild als geweldsmiddel kan worden ingezet. Het schild is een zwaar en groot voorwerp dat zodanig is ontwikkeld, geproduceerd en afgewerkt dat het als geweldsmiddel kan dienen. Het gebruik kan ook serieuze verwondingen opleveren. Kunt u uiteenzetten waarom hij thans geen aanleiding ziet om daarvoor nadere gebruiksregels op te stellen?

De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid zien uw reactie – bij voorkeur voor binnen vier weken – met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

mr. drs. M.M. de Boer

Voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

⁵ Handelingen I 2020/21, 35, item 7.

⁶ Kamerstukken I 2020/21, 34641, J.